

Asia: VN/6417/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle palkansaajan työssäoloehdon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Palkansaajan työssäoloehto (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista ehdotuksista?

-

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka ja ansiopäivärahan määrä (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan ja ansiopäivärahan määrittelyä koskevista ehdotuksista?

-

Työttömyysetuuden työvoimapolitiittiset edellytykset (TTL 2 a luku 10 § sekä 14 luvun 1 c §)

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdotuksen vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin?

-

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

-

Kansalaisvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista kansalaisiin?

-

Viranomaisvaikutukset

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista viranomaisiin? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Yritysvaikutusten arviointi

Lausuttavaa ehdotuksen vaikutuksista yrityksiin ja muihin työnantajiin?

-

Voimaantulo

Lausuttavaa voimaantuloa ja siirtymäsäännöstä koskevasta ehdotuksesta?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Työttömien Keskusjärjestön mielestä hyvää tässä esityksessä on se, että työssäoloehto muutetaan siten, että ansiosidonnaisen työttömyysturva saadaan laskennallisesti helpommin tulorekisteriin. Järjestelmä tehostuisi sekä hallinnon, että työntekijän näkökulmasta.

Kokonaisuudessaan tämä malli on kuitenkin monimutkainen, eikä helposti mielletävissä. Aiempikin malli on ollut poikkeuksineen hankala ymmärtää ja on ikään kuin ylläpitänyt ammattikuntaa, joka on hoitanut hallinnollista byrokratiaa. Päivärahan hakijoillakin on ollut oma työnsä selvittää oikeutensa ansioturvaan etenkin, jos tulot ovat koostuneet eri virroista.

Hallituksen esityksen työllisyysvaikutusten selvittämisen metodologia on arvelluttava

Hallituksen esityksen työllisyysvaikutukset on arvioitu olevan 1500 henkilötyövuotta, mutta perusteluissa ei kovin hyvin avaudu, miten tämä malli lisää työllisyyttä. Työllisyysvaikutuksia on perusteltu näin: ”Vaikutus syntyisi pääosin toisaalta suoraan vakuutettujen todelliset työtulot huomioivasta mallista johtuvasta ansio-osien pienentymisestä, ja toisaalta työllisyysvaikutuksen seurauksena...Työllisyysvaikutus perustuu siihen, että etuustaso laskisi keskimäärin 1,9 prosenttia.”

Lisäksi on käytetty tutkittuun tilastollisiin ja taloustieteellisesti johdettuun tietoon perustuvia joustoarvioita: ”Jousto tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, kuinka paljon työttömyysetuuden muutos

yhdellä prosentilla muuttaa työttömyyden keskimääräistä kestoja. Eli jouston ollessa 0,8 etuuden pieneneminen yhdellä prosentilla lyhentää työttömyyden keskimääräistä kestoja 0,8 %.” Lisäksi on todettu, että tämä vaikutus on erittäin epävarma.

Työttömien Keskusjärjestön mielestä vähimmäisoletus, että tämä malli voisi olla edustava, olisi että työttömät ymmärtävät, miten työttömyysturvan malli toimii ja voivat itse säädellä työllistymisensä kestoja. Työttömät voisivat itse päättää miten pitkään ovat töissä ja optimoivat työn ja vapaa-ajan välisen ajan tarkasti sekä tavoitellun työttömyysturvan tason ja keston.

Koska työsuhde on sekä työnantajien, että työntekijöiden välinen sopimus, lähtökohtaisesti kaikille työntekijöille tämä ei ole mahdollista ja tilanteet taloussuhdanteiden ja ammattien välillä heilahtelevat, eivätkä suinkaan ole yhdenmukaiset. Esimerkiksi moni 0-tuntisopimuksella töitä tekevä ilmoittaa, että heidän on oltava valmiina heti töihin, kun työnantaja pyytää, koska jos näin ei toimi, joutuu helposti ns. ”mustalle listalle”, eikä enää tarjota työkeikkaa. Tämä lähtökohta jo kumoaa paljon tämän mallin työllisyysvaikutusten odotusarvosta.

Lisäksi työntekijöillä on monenlaisia intressejä liittyen työuraan. Ei pelkästään työstä saadun palkan ja vapaa-ajan toimeentulon optimointi. Olisiko syytä teettää palkansaajilla kysely ja kysyä, tietävätkö he, miten heidän työssäoloehtonsa määräytyy ja kuinka suuri on heidän ansioturvasa taso? Epäilemme, että harva osaisi itse laskea pyydettyä, mikä heidän ansioturvasa taso on.

Työllisyysvaikutusta perustellaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkauksella

Työttömien Keskusjärjestö pitää myös ongelmallisena tätä esitystä siinä mielessä, että työllisyysvaikutus perustuu ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikentämiseen entisestään. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa on säännöllisesti ajettu Suomessa alas – eikä ansiosidonnaisen työttömyysturvan päivien vähentämisestä ole välttämättä selvää tutkimuksellistakaan yksimielisyyttä, että se lisää työllisyyttä.

Hallituksen esityksessä ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikentäminen kohdistuu kaikista pienipalkkaisimpiin aloihin – eli niihin työttömiin, jotka olisivat kaikista eniten ansiosidonnaisen tarpeessa työttömyyden ajalta. Miksi on valittu malli, jolla rankaistaan alipalkkattuja työntekijöitä myös heikon palkan lisäksi? Miksi on laskettu 862 euron raja, mikä pitää ylittää?

Parempi malli olisi ollut esimerkiksi sellainen, jossa kaikki tehty työ kerryttää ansiosidonnaista työttömyysturvaa – sekä ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoja (päiviä), että ansiosidonnaisen

työttömyysturvan tasoa suhteessa ansaittuun tuloon. Tällainen malli ei laittaisi palkansaajia suhteellisesti eriarvoiseen asemaan.

Esimerkiksi tällaisessa ns. paremmassa mallissa olisi ansaintaan perustuva leikkauspiste, jolloin ansiosidonnaisen kesto ei enää kasvaisi. Ansiosidonnaisen taso suhteessa palkkaan asettuisi tiettyyn maksimiin tietyn euromäärän kartuttua, mikä olisi suhteessa keskimääräiseen ansiotasoon tietyssä ajassa. Malli olisi jokseenkin rinnasteinen nykyisenkaltaiseen ansiosidonnaisen työttömyysturvaan, jotta kustannukset olisivat ennakoitavissa.

Lakiehdotus syrjii palkkatuettuja työntekijöitä

Työttömien Keskusjärjestö ihmettelee, miksi palkkatuetussa työssä työssäoloehtoon luetaan vain 75 prosenttia tehdystä työstä? Miten voi olla mahdollista, että työsuhteinen työ ei ole saman arvoista – riippumatta siitä, onko palkanmaksussa mukana julkinen taho tai ei? Miten työntekijöitä voidaan näin syrjiä ja laittaa eriarvoiseen asemaan?

Tällä tavalla pyritään luomaan palkkatuetusta työstä jotenkin vähemmän houkuttelevaa ja johtaa palkkatuettuella työllistettyjen työntekijöiden institutionaaliseen syrjintään. Onko tämä edes Suomen Yhdenvertaisuuslain tai EU-lainsäädännön mukaista lainsäädäntöä?

Voi tulla monille palkkatuetun työntekijöille täytenä yllätyksenä, että tehdyt kuukaudet eivät kerrytäkään riittävästi oikeutta ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Miltähän tuntuu, kun huomaakin joutuneensa tällaisen yllätyksen kohteeksi?

Arvatenkin se heikentää palkkatuetun työntekijän uskoa työttömyysturvaa ylläpitäviin instituutioihin ja Suomen päättäjiin. Se ei toimi välttämättä kannustimena yksittäisten työttömien kohdalla solmia pidempiä työsuhteita, koska kaikki työttömät eivät suinkaan pysty vaikuttamaan omaan työllistymiseensä niin, että myös saavat pysyvän työpaikan. Näin tilanne on pääsääntöisesti järjestöissä ja kunnissa. Yrityksissä tilanteet vaihtelevat taloustilanteiden mukaan.

Haapakoski Jukka
Työttömien Keskusjärjestö ry